

Kristina Silaj
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
ksilaj@nsk.hr

ISSN 1845-2434
[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Biblioterapija i poetska terapija: priručnik za početnike / Ivana Bašić. Zagreb: Školska knjiga, 2021.

Prikaz knjige

Naslovnica preuzeta s mrežne stranice [nakladnika](https://www.nakladnika.hr/).

U novije vrijeme mnogi autori različitih znanstvenih disciplina stručno su pristupili pisanju o biblioterapiji (npr. Davor Piskač, Jelena Rudež i mnogi drugi). Ivana Bašić, autorica publikacije *Biblioterapija i poetska terapija*, već je pisala i govorila o temi biblioterapije i poetske terapije, a ova publikacija u izdanju Školske knjige posebna je po tome što nije samo znanstvena, nego i emocionalna i interpretativna. Emocionalnost, a posebno katarza, krajnji je cilj svakog biblioterapijskog pristupa, a svrha je biblioterapije oplemeniti i uljepšati stvarnost osoba kojima je namijenjena i pomoći onima koje pate. Dakle, književnost koja

liječi nije medicina, što neprekidno naglašavaju književni znanstvenici i bibliotekari, već je mali štap pomoći društvu u objektivno teškim okolnostima. Budući da je društvena situacija kompleksna – biblioterapija je još jedan instrument koji može pomoći da svima bude lakše.

Autorica Ivana Bašić od drugih se autora izdvaja i po svojem dugogodišnjem radu s adolescentima u gimnazijama gdje je kao profesorica u praksi mnogo radila s učenicima. Usto, u televizijskim nastupima govorila je o brojnim radionicama na kojima je praktično provodila biblioterapiju te je u interakciji sa sudionicima radionice dobivala različite i iznenađujuće reakcije.

Odabir vrste teksta za ilustraciju biblioterapijskog rada mogao je biti i kratka priča, bajka, možda i roman, međutim, Ivana Bašić u ovoj publikaciji odlučila je rastvoriti svijet književnosti i ući u raskoš pjesništva – poezije. Duboki raspon emocija svake osobe prepleten je s brojnim svjetovima drugih. Rasponi emocija mogu biti uistinu oceani negdje posve u svjetovima mimo obale, ali isto tako neki su emocionalni ljudski svemiri tako spokojni i blagi, tako tihi i realni, tako darovani kao da dolaze od vječnosti. I autorica ovog prikaza pronašla je jednu spokojnu pjesmu za primjer analize u biblioterapiji.

Evo jedne klasične pjesme hrvatskog književnika Dobriše Cesarića.

U suton

*U suton, kada prve zvijezde
I prve gradske lampe sinu,
Kad ljubavnik o dragoj sanja,
A pijanica o svom vinu –*

*Ja tiho hodam pored kuća
U kojima se svjetla pale;
Sva zla, i nevolje, i sumnje
Najednom budu posve male.*

*I smiješim se u meki suton,
Od zapaljenih zvijezda svečan
I osjetim dubinu svega,
I da je život vječan – vječan.*

Ovi blagotvorni stihovi satkani su od pjesničkog svijeta osobe koja, dijeleći svoj mir, drugima nudi lijek vječnosti ne spominjući ništa negativno. Nalazimo se unutar svakodnevice na obalama duše koja prolazi zvijezdama, svjetlostima, zvijezdama i smiruje naglascima da lirski subjekt zna, osjeća i vjeruje u vječnost. Prolaznost ga ne dira jer želi mir i spokoj noći negdje gdje osobe žive skladno, možda odvojeno, ali bez strasti i jakih emocija, bez energičnosti, u tišinama koje mogu pomoći drugima da svoje bolne svjetove

utope u ljekovitim pripravcima pjesnika koji liječi oružjem od vječnosti – riječima.

Znanstveno pristupiti najnovijem djelu Ivane Bašić o biblioterapiji autorici ovog prikaza vrlo je teško. Bašić je u priručniku spojila teorijski pristup i primjere iz biblioterapijske prakse mnogih stručnjaka i osoba koje praktično provode biblioterapiju. Također je ukazala na povezanost poetske terapije s psihologijom i psihoanalizom te je opisala borbeni prostor biblioterapije u učionici s adolescentima kod kojih rijetko ima spokoja, a bure i oceani te ratobornost, želje i prve ljubavi u njima stvaraju košmar u času kada stupaju na pozornicu života. Na kraju samog priručnika nalaze se primjeri grupne biblioterapije za mnoge dobne skupine.

Drugi primjer, još jedan izbor iz hrvatske književnosti, lirska je pjesma *Utjeha kose* Antuna Gustava Matoša.

Motiv smrti u pjesmi prikazan je kao ceremonija, predstava ispraćanja osobe u što svečanijem, ali i strašnom obliku jer sve je uzalud i teško za lirskog subjekta – te žene više naprosto nema.

Utjeha kose

Gledo sam te sinoć. U snu. Tužnu. Mrtvu.

U dvorani kobnoj, u idili cvijeća,

Na visokom odru, u agoniji svijeća,

Gotov da ti predam život kao žrtvu.

Nisam plako. Nisam. Zapanjen sam stao

U dvorani kobnoj, punoj smrti krasne,

Sumnjajući da su tamne oči jasne

Odakle mi nekad bolji život sjao.

Sve baš, sve je mrtvo: oči, dah i ruke,

Sve što očajanjem htjedoh da oživim.

Samo kosa tvoja, još je bila živa

Pa mi reče: Miruj! U smrti se sniva

Smrt kao tema nezaobilazna je danas, gusta tema za guste emocionalne svjetove jer je smrt u današnje vrijeme teška tema za sve zbog društvenih prilika. Strašno je kada bliskih osoba više nema i svatko će naći neku posebnu utjehu i uspomenu. Ono živo drugih preminulih osoba uvijek će biti upisano u godove mnogih duša kojima je potreban pravi melem jer je bol zbog gubitka bliskih osoba duboka i traumatična. Možemo vjerovati u drugi svijet i nadati se susretu, ali ne možemo znati. Ne vjeruju svi ljudi u vječni život. Ali treperave dirljive uspomene zauvijek i vječno nose sjećanja na osobe koje su prije nas preminule i ljubav koja nas je povezivala olakšat će nam muke, pomoći će nam da živimo dalje. Antun

Gustav Matoš u pjesmi opisuje prizor smrti, mrtvu osobu na odru, ovdje bjelodanu ljubav lirskog subjekta, ali opisuje i trenutak s kojim su se mnogi od nas suočili, trenutak u kojem shvaćamo da smo nepovratno u ovome životu nekoga izgubili. U tom času mnogima je teško i pjesnik nam pomaže. Iza svega krije se bolna čežnja da se osoba probudi i da s njom razgovaramo, da ju dotaknemo i da oživi. Prisutnost smrti u tolikoj mjeri kao danas strašna je jer nam svima izgleda nepravedno. Prema biblijskom učenju Bog otac jednom je kaznio svijet i stvorio Noinu korablju za novi svijet i darovao znak duge kao simbol novog života. Prema kršćanskom učenju u trenutku smrti treba nam utješna svjetlost svijeće i ljubav te spoznaja da smo smrtni, iako se ipak nadamo da postoji vječnost.

Iduća pjesma oživotvorena je ljubav i govori o tome da se možda više treba bojati ljubavi nego smrti. Prema učenjima svih mudraca i svih religija snaga ljubavi iznimna je, a u mnogim religijama ona je prva snaga, pobjednička moć, Božja zapovijed, pokretačka sila i stvaranja i rađanja.

Pobjednica

*Ne ljubiti više, odlučio sam,
ali me ljubav ipak svladala.
Ne saopćivši mi sata svoga dolaska,
posjetila me draga, opremljena
svim oružjem svoje dražesti.
Nju posjedovati gotovo je isto
što i zlatan život živjeti.
Nju izgubiti gotovo je isto
što i najstrašniju smrt dočekati.
Mač, luk i strijele združeni se vide
u njezinu pogledu.
I kao vatre sjaje
oko njena tijela zlatni pojasi.
Dok u bokovima njenim
smiono korača gordost pobjede.
I mada se zauvijek
posvetih svetoj molitvi
Svi zavjeti sada
U prah će se pred njom srušiti.*

Ibn Al-Mutas

Ljubav se pojavljuje u različitim oblicima za različite osobe. Osjećaja ljubavi zapravo se ne bi trebalo bojati iako se, čitajući ovu pjesmu, može steći suprotan dojam. Pjesma uistinu može

pomoći da osamljeni ljudi shvate da u životu zapravo treba tražiti ljubav i ljubiti. Lijepo je nekome iskazati nježnost i strast, lijepo je vjenčati se. Ekstaze i strasti jedna su vizura ljubavi, isto tako i erotika, ali ako je Bog bio u lahoru, a ne u požarima i olujama, tada je i ljubav jedna tkanina sjajnih, nježnih emocija i tada je ljubav jedan prirodni kamin u kojem vatra lagano gori i grije osobe koje se vole, koje su potpuno bliske i koje su ljubeći se sretne jer su ostvarile smisao života – osoba s osobom, a zaređeni pojedinci na mističan način.

Iz cijelog ovog priručnika izabrane su tri pjesme koje su analiza stotine ideja koje je autorica Ivana Bašić imala za biblioterapiju, od pisanja dnevnika, automatskog pisanja, grupnih terapija u suradnji s liječnicima i psiholozima. Posebno su dragocjeni njezini susreti s adolescentima za čije probleme ima razumijevanja jer je i sama prošla kroz to burno razdoblje. Bez srama, bez stida i predrasuda autorica je mnogim čitateljima, posebno knjižničarima, profesorima i psiholozima, predočila kratak, ali izuzetno vrijedan rad o aspektu književnosti koja može biti lijek, o samoj praksi biblioterapije. Tri izabrane pjesme uzete su kao zrcalo misli koje bi osoba mogla imati tijekom najjednostavnijeg biblioterapijskog čitanja, npr. nakon grupne biblioterapije ili terapije kreativnog pisanja, ili čak nakon vođenja dnevnika čitanja. Olakšanje, utjeha i emocionalna katarza plodovi su poetske biblioterapije. Među brojnim znanstvenicima te osobama koje pišu o biblioterapiji i praktično vode biblioterapijske radionice Ivana Bašić zauzela je istaknuto mjesto jer se ozbiljno – i u praksi i u autorskom radu – posvetila temi biblioterapije koja u posljednje vrijeme izaziva veliki interes hrvatske i međunarodne javnosti.

Za brojne društvene grupe koje žele red u društvu izazov je upotrijebiti biblioterapiju i pomoću lijepe književnosti onima kojima je to potrebno pomoći da prihvate tragedije, bolesti i smrt. Zbog toga je društveno poželjno biblioterapijom pokušati postići promjenu i tako pomoći društvu da svjetlom umjetnosti odagna mnoge mračne trenutke stvarnosti.